

UITGEVEN, DAT GELD

door MAX WESTERMAN

DE TITEL VAN ZIJN nieuwste boek windt er geen doekjes om: *End This Depression Now!* Depressie, dus geen recessie? Klopt, zegt Paul Krugman, een van Amerika's grootste economen en de invloedrijkste columnist van de *New York Times*: de VS zitten in een situatie die vergelijkbaar is met die van de jaren dertig van de vorige eeuw. En in grote delen van Europa is het niet anders. Gelukkig weet Krugman precies wat er moet gebeuren: 'Soms zijn er echt gemakkelijke oplossingen!'

In *End This Depression Now!* veegt Krugman, die in 2008 de Nobelprijs voor economie won, de vloer aan met de bezuinigingswoede waar westerse politici zich nu al jaren slaafs aan onderwerpen. Dat hij een gevoelige snaar raakt, blijkt wel uit het feit dat het boek daags na de verschijning begin mei een bestseller was; niet alleen in Amerika, maar ook in het door bezuinigingen en economische misère geteisterde Spanje, waar het direct op nummer 1 van de non-fictielijst stond.

2 miljard dollar verloor bank JPMorgan met gokken

Voor de trouwe lezers van zijn columns zijn de lessen in dit boek niet nieuw. Een recessie is een economie die omlaaggaat; een depressie is er een die langdurig laag blijft. Dit is nu het vijfde jaar van

hoge werkloosheid in de VS en al zijn er af en toe tekenen van een opleving, zulke zwaluwen waren er in de jaren dertig ook – maar de zomer liet lang op zich wachten. Nog een overeenkomst met de Grote Depressie: ook toen begrepen beleidsmakers niet goed wat er aan de hand was en namen ze aanvankelijk allerlei contraproductieve maatregelen die de ellende alleen maar vergrootten.

De omslag kwam pas toen ze de theorieën van de Britse econoom John Maynard Keynes in praktijk brachten. Waar is het wachten dit keer op, vraagt Krugman. Hij is een enthousiaste keynesiaan, die de Amerikaanse overheid al vijf jaar oproept om meer geld uit te geven.

De drie poten waarop de economie rust, hebben het tegelijk begeben. Consumenten, bedrijven én de overheid houden hun hand op de knip. Van die drie is alleen de overheid bij machte een andere koers te kiezen en met haar bestedingskracht de economie te redden. Ja, zo verhoogt de overheid tijdelijk haar schuldenlast, maar die verdient ze terug in betere tijden.

JIP-EN- JANNEKECLICHÉS

Eigenlijk zijn dit momenten waarop je volgens Krugman de staat het hardst nodig hebt, maar juist nu laat die het in het Westen afweten. 'De moraal van mijn boek is dat deze depressie helemaal niet nodig is. We hebben een technisch mankement dat te verhelpen is.'

Economie is nooit mijn sterkste punt geweest. Juist daarom lees ik deze econoom zo graag. Met zijn heldere proza en scherpzinnige geest weet hij de ingewikkeldste materie inzichtelijk te ma-

•••
Voormalig Amerika-correspondent **Max Westerman** duidt de ontwikkelingen in het land van Obama.

Stimuleren
Alleen een overheid die veel spendeert kan ons uit de crisis halen, betoogt Paul Krugman.
FOTO REUTERS/
DADO RUVIC

ken, en en passant door anderen uitgevente jip-en-jannekeclichés door te prikken. Het idee, bijvoorbeeld, dat de overheid niet op de pof mag leven: 'Een fundamentele denkfout. Als we allemaal tegelijk de broekriem aanhalen, zijn we uiteindelijk allemaal slechter af.'

De 59-jarige Krugman is productief op het bizarre af; behalve twee columns per week en een gestage stroom boeken schrijft hij ook nog dagelijkse commentaren op zijn blog én geeft hij les aan de Universiteit van Princeton. Hij is een ongegeneerde *liberal* – een linkse Amerikaan. Toch is hij sinds de dag dat Barack Obama aantrad als president de luis in diens pels. De scherpste en wellicht invloedrijkste criticus uit het eigen kamp. Hij is geen Obamahater van rechts die de president wil zien mislukken, maar een sympathisant die zijn hoop op Obama had gevestigd, en wiens kritiek daardoor des te harder aankomt.

In essentie wil en doet Obama wat goed is voor de economie, aldus Krugman – alleen op alle fronten veel te weinig. De paar belastingvoordeeltjes voor de middenklasse die hij heeft ingevoerd wegen niet op tegen de enorme kortingen die Bush de rijken gaf en die Obama onder druk van de Republikenen heeft gehandhaafd. De inkomensongelijkheid is onder hem verder gegroeid en is even extreem

Liberal
Paul Krugman tijdens het World Business Forum in New York, 7 oktober 2009. Hij is een overtuigd linkse Amerikaan.
FOTO REUTERS/CHIP EAST

als vlak voor de Grote Depressie.

De paar regels die Obama heeft ingevoerd voor Wall Street vindt Krugman veel te beperkt om de volgende bankencrisis te voorkomen. Hoe is het mogelijk dat een bank als JPMorgan nog steeds mag gokken met vage beleggingsinstrumenten – en zodoende onlangs 2 miljard dollar verloor? Als het misgaat, moet de bank worden gered door de belastingbetaler. Het liefst had Krugman de grootste banken direct na de kredietcrisis genationaliseerd en tevens korte metten gemaakt met hun bonuscultuur.

EUROPEAN DREAM

In tegenstelling tot Europa's leiders heeft Obama wel geld in de economie gepompt, maar zijn stimuleringsplannen waren volgens Krugman te beperkt om de enorme bezuinigingen die tegelijkertijd door lokale overheden werden

doorgevoerd te compenseren. Obama's grootste tekortkoming is volgens Krugman zijn hang naar het compromis. Obama blijft altijd maar hopen dat als hij genoeg water bij de wijn doet, de Republikenen het glas aan hun lippen zullen zetten. Maar die partij is een 'extremistische kracht' geworden die helemaal niet wil samenwerken in het algemeen belang. 'De Republikeinse partij behartigt nu de belangen van de superelite – niet de bovenste 1 procent, maar de bovenste 0,01 procent.'

Krugmans grote voorbeeld was altijd de Europese sociaal-democratie. Column na column riep hij de Amerikanen op om de overheid de gezondheidszorg te laten organiseren – ze zouden goedkoper en beter uit zijn. Hij wees zijn lezers erop dat de belastingen die Europeanen betalen voor hun collectieve voorzieningen hun een hogere levensstandaard opleveren en allerm minst ten koste gaan van hun economische productiviteit.

Maar nu dreigt ook Krugmans *European dream* te sneuvelen onder de bezuiningswoede van politici die een 'verwoestende economische doctrine' aanhangen en weigeren te doen 'wat de handboeken hun voor schrijven'.

Obama kan zich tenminste nog verschuilen achter de weerstand van zijn rechtse oppositie, maar wat is het excuus van bijvoorbeeld de Britse overheid, die met extreme bezuinigingen het land nu in een *double dip*-recessie heeft gestort? Juist nu moeten overheden meer uitgeven dan ze ontvangen. De angst voor repercuussies van de financiële markten is onzinnig. Dat zie je in Amerika, waar ondanks groeiende tekorten staatsobligaties zeer gewild blijven. Geen twijfel mogelijk, zegt Krug-

2 columns

per week schrijft **Krugman** – naast zijn dagelijkse blog en een stroom aan boeken

man; een stabiel Europa dat zijn economie stimuleert en zijn monetaire en politieke eenheid van de ondergang redt, zal bij investeerders meer vertrouwen wekken dan een Europa dat met open ogen op de afgrond afstevent. Dus haal die hand van de knip! n

SCHULD TIKT DOOR In New York houdt de **National Debt Clock** de Amerikaanse staatsschuld bij. De klok werd in **1989** opgehangen en gaf toen een bedrag aan van 2,7 miljard dollar. Dit jaar staat de **teller** al op **15.672 miljard dollar**. Per seconde stijgt de staatsschuld met **45.486 dollar**.